

ประชากรสูงวัยในอาเซียน ความเหมือนที่แตกต่าง

๑. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร

๑. เข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุของประเทศในภูมิภาคอาเซียน

๒. เข้าใจและตระหนักถึงความแตกต่างในการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุของประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศด้อยพัฒนาเมื่อเปรียบเทียบกับก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุของประเทศพัฒนาแล้ว

๓. นำความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ได้รับในการศึกษาในครั้งนี้ใช้ในการพัฒนาทักษะศักยภาพของตนเอง เพื่อเตรียมความพร้อมในการปฏิบัติราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนต่อไป

๒. เนื้อหาของหลักสูตร

หน่วยที่ ๑ ทำความรู้จักกับสังคมสูงอายุ

หน่วยที่ ๒ การก้าวสู่สังคมสูงอายุของประเทศในอาเซียน

หน่วยที่ ๓ บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้วในด้านผลกระทบจากการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ

หน่วยที่ ๔ สังคมสูงอายุในประเทศอาเซียน : ปัญหาและโอกาสที่เหมือนหรือแตกต่างกัน

หน่วยที่ ๕ มาตรการรับมือการก้าวสู่สังคมสูงอายุของประเทศพัฒนาแล้ว

หน่วยที่ ๑ ทำความรู้จักกับสังคมสูงอายุ

เนื้อหา

- การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของอัตราการเกิดและตาย
- การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรสำหรับประเทศต่าง ๆ มีรูปแบบคล้าย ๆ กัน แต่ช่วงเวลาแตกต่างกัน

- การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากรจะมีอัตราส่วนพึ่งพิงสูงขึ้นในอนาคต

๑.๑ นิยาม

ผู้สูงอายุ หมายถึงผู้ที่มีอายุสูงกว่า ๖๐ ปี สำหรับประเทศกำลังพัฒนา และมีอายุสูงกว่า ๖๕ ปีในประเทศที่พัฒนาแล้ว

สังคมสูงอายุ หมายถึง ประเทศที่มีจำนวนประชากรอายุ ๖๐ ปี มากกว่าร้อยละ ๑๐ ของจำนวนประชากรในประเทศ และมีจำนวนประชากรอายุ ๖๕ ปีมากกว่าร้อยละ ๗ ของจำนวนประชากรในประเทศ

สังคมสูงอายุสมบูรณ์ หมายถึง ประเทศที่มีจำนวนประชากรอายุ ๖๐ ปี มากกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนประชากรในประเทศ และมีจำนวนประชากรอายุ ๖๕ ปีมากกว่าร้อยละ ๑๔ ของจำนวนประชากรในประเทศ

สังคมสูงอายุระดับสูงสุด หมายถึง ประเทศที่มีจำนวนประชากรอายุ ๖๕ ปี มากกว่าร้อยละ ๒๐ ของจำนวนประชากรในประเทศ

๑.๒ การกำเนิดของสังคมสูงอายุ

- ในอดีตอัตราการเกิดสูง (ต้องการแรงงาน) อัตราการตายสูง (การเกิดโรคระบาด)
- ปลายศตวรรษที่ ๑๘ เกิดวิวัฒนาการทางการแพทย์ส่งผลให้ อัตราการเกิด-ตาย

ลดลง

๑.๓ สถานการณ์ของสังคมสูงอายุในปัจจุบัน เริ่มคงที่และลดลงเล็กน้อยในประเทศที่พัฒนาแล้ว

หน่วยที่ ๒ การก้าวสู่สังคมสูงอายุของประเทศในอาเซียน

เนื้อหา

- สถานการณ์สังคมสูงอายุของกลุ่มประเทศอาเซียนในปัจจุบันมีจำนวนและสัดส่วนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว
- ในกลุ่มประเทศอาเซียนจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุในอีก ๒๐ ปี และอีก ๓๐ ปีจะอยู่ในระดับสมบูรณ์

หน่วยที่ ๓ บทเรียนจากประเทศพัฒนาแล้วในด้านผลกระทบจากการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ

เนื้อหา

- ๓.๑ ผลกระทบด้านประชากรวัยแรงงาน การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร และผลประโยชน์ของการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร
 - ประชากรแรงงานลดลง โดยสังคมสูงอายุสมบูรณ์จะใช้เวลาสั้นประมาณปี พ.ศ. ๒๐๒๐ – ๒๐๒๑ จะเข้าสู่สังคมสูงอายุสมบูรณ์เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้ว
 - ระบบการผลิตยังไม่พัฒนาและยังอาศัยแรงงานคนเป็นหลัก
- ๓.๒ ผลกระทบต่อรายจ่ายด้านสุขภาพของรัฐบาล
 - ความเป็นรัฐสวัสดิการในระดับที่สูง และทำให้ประชากรอยู่ดีมีสุข ปราศจากปัญหาความยากจน ปัญหาด้านสุขภาพ และปัญหาด้านอาชญากรรม
 - ประเทศในภูมิภาคอาเซียนควรทำระบบสวัสดิการแบบพอเพียง
- ๓.๓ ผลกระทบด้านหนี้สินของรัฐบาล
 - โดยใช้งบประมาณด้านสุขภาพ และบำนาญ
 - มีความสามารถในการเก็บภาษีจากวัยแรงงานลดลง

หน่วยที่ ๔ สังคมสูงอายุในประเทศอาเซียน : ปัญหาและโอกาสที่เหมือนหรือแตกต่างกัน

เนื้อหา

- ๔.๑ ปัญหาและโอกาสที่เหมือนกัน ได้แก่ โอกาสจากการปันผลทางประชากรที่ ๑ (วัยแรงงานสูงขึ้น)
- ๔.๒ ปัญหาและโอกาสที่แตกต่างกัน
 - ความเร็วในการเข้าสู่สังคมสูงอายุ ปรับตัวน้อยกว่า เนื่องจากการลดลงของอัตราการเกิดและตายอย่างรวดเร็ว
 - ประเทศในอาเซียนเข้าสู่สังคมสูงอายุในขณะที่กำลังเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา
 - ระบบสวัสดิการของรัฐที่ยังไม่พัฒนา และไม่ทั่วถึง

หน่วยที่ ๕ มาตรการรับมือการก้าวสู่สังคมสูงอายุของประเทศพัฒนาแล้ว

เนื้อหา

- ๕.๑ ด้านสวัสดิการสุขภาพผู้สูงอายุ
 - ค่ารักษาพยาบาลที่สูงขึ้นมาก
- ๕.๒ มาตรการป้องกันไว้ก่อน
 - ป้องกันโรคที่ทำให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองไม่ได้

- นโยบายการตรวจหาโรคในระยะเริ่มต้น โดยเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาร่างกายและจิตใจ เช่น โครงการ EU Progress ในประเทศฝรั่งเศส ที่มีการแบ่ง Life course approach ตามกลุ่มสังคมสูงอายุ เป็นการเกี่ยวยุทธระดับต้น ระดับกลาง และระดับปลาย

- การให้ความรู้เกี่ยวกับโรค

๕.๓ มาตรการการออมสำหรับคนวัยเกษียณ

๕.๔ มาตรการอื่น ๆ เช่น รัฐบาลญี่ปุ่นเพิ่มอายุเกษียณเป็น ๖๕ ปี

ข้อเสนอทางนโยบาย

เพิ่มกลยุทธ์ในเชิงรุก (Pro-active) หรือกลยุทธ์เพื่อป้องกันย่อมดีกว่าการคอยตั้งรับ (Re-active) ได้แก่

๑. การขยายอายุเกษียณ

๒. ปลุกฝังพัฒนาค่านิยมในการดูแลรักษาร่างกายให้แข็งแรงตั้งแต่เยาว์วัย

- การเลือกรับประทานอาหารที่เหมาะสม

- การออกกำลังกาย

- การอบรมด้านสุขอนามัย ตระหนักถึงหน้าที่พลเมือง

๓. ปลุกฝังพัฒนาค่านิยมเรื่องการประหยัด และการออมตั้งแต่เยาว์วัยจนตลอดชีวิต

๔. ให้การพัฒนาผู้สูงอายุเพื่อให้พึ่งพาตัวเองได้

๕. ปลุกฝังค่านิยมเรื่องการดูแลพ่อแม่และเครือญาติ

๖. ส่งเสริมสถานภาพ ให้พึ่งพาตนเองได้เมื่อสูงวัย หรือเมื่อสูญเสียสามี

๓. ประโยชน์ที่ได้รับ

สามารถนำความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่ได้รับในการศึกษาในครั้งนี้ใช้ในการพัฒนาทักษะ ศักยภาพของตนเอง เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่สังคมสูงอายุ อย่างมีความสุข พอเพียง รวมทั้งเสริมสร้างความพร้อมในการปฏิบัติงาน

โดย นางระพีพรรณ นโรปกรณ์
นักวิชาการแผนกที่ภาพถ่ายชำนาญการ